

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 28.01.1970, sp. zn. 5 Cz 110/67, ECLI:CZ:NS:1970:5.CZ.110.1967.1

Číslo: 62/1970

Právní věta: Manžel, který žije odděleně a platí soudem určené výživné pro nezletilé děti a manželku, přispívá v rámci plnění vyživovacích povinností i na náklady bydlení těchto členů rodiny; se zřetelem k tomu nemůže manželka uplatnit úspěšně s poukazem na ustanovení § 19 zák. o rod. ještě nárok na zvláštní příspěvek manžela na úhradu za užívání bytu rodiny.

Soud: Nejvyšší soud ČSSR

Datum rozhodnutí: 28.01.1970

Spisová značka: 5 Cz 110/67

Číslo rozhodnutí: 62

Číslo sešitu: 7

Typ rozhodnutí: Rozhodnutí

Hesla: Manželství, Vyživovací povinnost

Předpisy: 94/1963 Sb. § 19

§ 85

§ 86

§ 91

§ 96 40/1964 Sb. § 454

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Č. 62/1970 sb. rozh.

Manžel, který žije odděleně a platí soudem určené výživné pro nezletilé děti a manželku, přispívá v rámci plnění vyživovacích povinností i na náklady bydlení těchto členů rodiny; se zřetelem k tomu nemůže manželka uplatnit úspěšně s poukazem na ustanovení § 19 zák. o rod. ještě nárok na zvláštní příspěvek manžela na úhradu za užívání bytu rodiny.

(Rozhodnutí Nejvyššího soudu z 28. 1. 1970, [5 Cz 110/67](#).)

Účastníci uzavřeli manželství dne 15. 9. 1956; v manželství se jim narodily dvě děti: nezl. Marta, nar. 26. 2. 1957, a nezl. Jarmila, nar. 21. 12. 1958. Poněvadž odpůrce opustil dne 1. 2. 1965 společnou domácnost, byly rozsudkem okresního soudu v Přerově z 25. 2. 1965 svěřeny nezl. děti účastníků do výchovy navrhovatelky a odpůrce byl uznán povinným platit na každé dítě výživné 350,- Kčs měsíčně. Návrh odpůrce na rozvod manželství účastníků byl rozsudkem téhož soudu z 29. 10. 1965 zamítnut.

V řízení o určení výživného pro navrhovatelku vedeném rovněž u okresního soudu v Přerově se pak odpůrce zavázal dne 5. 4. 1965, že zaplatí navrhovatelce částku 1000,- Kčs ve třech splátkách od dubna do června 1965 (podle vůle účastníků šlo o výživné pro navrhovatelku do té doby, než navrhovatelka vstoupí do zaměstnání).

Návrhem z 30. 7. 1965 se navrhovatelka domáhala zaplacení částky 3000,- Kčs a placení částky 500,- Kčs měsíčně od 1. 8. 1965 jako příspěvek na uspokojování potřeb rodiny; od 1. 2. 1965, kdy se odpůrce odstěhoval ze společné domácnosti, požadovala s poukazem na § 19 zák. o rod. úhradu za užívání bytu a otop v částce 288,- Kčs měsíčně a na ošacení dětí 212,- Kčs měsíčně.

Okresní soud v Přerově vyhověl návrhu zčásti rozsudkem ze 14. 10. 1965; uložil odpůrci, aby zaplatil navrhovatelce částku 1881,- Kčs a platil jí 144,-Kčs měsíčně na dílčí úhradu nákladů za užívání bytu. Svůj rozsudek odůvodnil okresní soud zejména tím, že při rozhodování o výživném navrhovatelky a dětí nebylo uvažováno o dalších nákladech, které pro navrhovatelku představuje úhrada za užívání bytu. Okresní soud považoval s ohledem na ustanovení § 454 o. z. ve vztahu k § 19 zák. o rod. za spravedlivé, aby odpůrce hradil od 1. 2. 1965 do doby vstupu navrhovatelky do zaměstnání užívání bytu v plném rozsahu (288,- Kčs měsíčně), od té doby pak polovinou (144,- Kčs měsíčně).

K odvolání odpůrce změnil krajský soud v Ostravě rozsudkem z 8. 3. 1966 rozsudek soudu prvního stupně tak, že zamítl návrh v celém rozsahu. Odvolací soud vyslovil názor, že v případě odchodu manžela ze společné domácnosti neplyne jeho povinnost pečovat o uspokojování potřeb rodiny z ustanovení § 19 zák. o rod., které se vztahuje zejména na vzájemné povinnosti manželů při trvajícím manželském soužití. K příspěvku odpůrce na úhradu za užívání bytu a otop bylo již přihlédnuto – podle odvolacího soudu – při určení výživného navrhovatelky a dětí. A protože manželství účastníků trvá a neoprávněný majetkový prospěch mezi manžely je pojmově vyloučen, bude možné případné plnění navrhovatelky i ve prospěch odpůrce vzít v úvahu až při vypořádání bezpodílového spoluvlastnictví účastníků.

Stížnost pro porušení zákona, podaná předsedou Nejvyššího soudu proti rozsudku krajského soudu v Ostravě, se především neztotožňuje s názorem odvolacího soudu, že ustanovení § 19 zák. o rod. dopadá zejména případy trvání manželského soužití, zatímco speciální úpravou platnou pro případy odděleného soužití manželů obsahují ustanovení § 85 a násl. zák. o rod. Stížnost pro porušení zákona se přiklání k názoru soudu prvního stupně, podle něhož jsou oba manželé povinni – se zřetelem k ustanovení § 19 zák. o rod. – pečovat o uspokojování potřeb rodiny manželstvím založené podle svých schopností a možností; přitom nejde jen o potřeby jednoho manžela nebo dětí, ale i o potřeby rodiny jako celku. Rodina založená manželstvím nezaniká odchodem jednoho z manželů ze společné domácnosti; proto trvá nadále povinnost obou manželů pečovat o uspokojování potřeb rodiny jako celku, tedy i povinnost toho z manželů, který opustil společnou domácnost. Ostatně též ze srovnání ustanovení § 85 odst. 3, § 86 a 91 zák. o rod. s ustanovením § 19 zák. o rod. plyne, že zákon o rodině rozeznává mezi výživným pro jednotlivé členy rodiny na jedné straně a potřebami rodiny jako celku na druhé straně. Argumentace v tom směru, že při určení výživného navrhovatelky v částce 330,- Kčs měsíčně bylo přihlédnuto i k úhradě za užívání bytu, neobstojí podle stížnosti pro porušení zákona již vzhledem k tomu, že úhrada za užívání bytu činí 288,- Kčs měsíčně. Také není možno navrhovatelku odkazovat s jejím nárokem na náhradu vyplacených již částek na úhradu za užívání bytu až do doby, kdy dojde k vypořádání bezpodílového spoluvlastnictví účastníků; nárok navrhovatelky není nárokem, týkajícím se vyrovnání vlastnických vztahů mezi účastníky, nýbrž nárokem ze závazkového práva na uspokojování potřeb rodiny.

Nejvyšší soud neshledal stížnost pro porušení zákona důvodnou a zamítl ji.

Z odůvodnění:

Současná právní úprava povinnosti manželů pečovat o uspokojení potřeb rodiny založené manželstvím (§ 19 zák. o rod.) je v zásadě shodná s úpravou předchozí (§ 19 zák. č. 265/1949 Sb. o právu rodinném). Rozdíl je pouze v tom, že při předchozí právní úpravě byla z ustanovení § 19 zák. č. 265/1949 Sb. ve spojení s ustanovením § 15 téhož zákona vyvozována vzájemná vyživovací povinnost manželů, zatímco zákon o rodině upravil výslovně vzájemnou vyživovací povinnost manželů v ustanovení § 91 zák. o rod.

V souzené věci jde o to, zda je manžel povinen přispívat podle § 19 zák. o rod. ostatním členům rodiny na náklady bydlení, jestliže s nimi nebydlí a přispívá na jejich výživu podle ustanovení třetí části zákona o rodině. Stížnost pro porušení zákona poukazuje v této souvislosti hlavně na důvodovou zprávu k zákonu o rodině, podle níž v případě § 19 zák. o rod. nejde jen o příspěvek na potřeby druhého manžela, nýbrž celého rodinného kolektivu, do něhož mají být oběma manžely vnášeny hodnoty podle toho, jak jsou sami schopni vydělávat.

Stížnosti pro porušení zákona lze přisvědčit pouze v tom, že odpůrce je zásadně povinen přispívat na uspokojování potřeb rodiny, k nimž patří i náklady na bydlení celé rodiny, podle svých schopností i tehdy, jestliže rodinu bezdůvodně opustil a manželství dále trvá, ovšem za předpokladu, že nepřispívá na náklady na bydlení celé rodiny jiným způsobem, jmenovitě placením výživného podle ustanovení třetí části zákona o rodině.

Z důvodové zprávy k zákonu o rodině plyne, co se rozumí pod pojmem výživného. Výživné podle třetí části zákona o rodině neslouží jen k uspokojování výživy ve vlastním slova smyslu, nýbrž i všech nezbytných potřeb pro život kulturního člověka; je tedy určeno i k uspokojování veškerých hmotných (šatstvo, prádlo, obuv, bydlení apod.) i ostatních potřeb (vzdělání, zájmy a záliby, kultura, rekreace apod.). Při určování výživného přihlíží soudy podle § 96 zák. o rod. ke všem uvedeným potřebám oprávněných. Jestliže bylo v roce 1965 určeno odpůrci výživné pro každé dítě účastníků částkou 350,- Kčs měsíčně a nadto pro navrhovatelku (s jejím souhlasem) do doby vstupu do zaměstnání, pak odpůrce přispíval těmto členům rodiny i na potřeby bydlení a navrhovatelka nemůže úspěšně uplatňovat týž nárok s poukazem na § 19 zák. o rod. Na tom nic nemění skutečnost, že navrhovatelka uzavřela o výživném pro sebe dohodu a snad přistoupila na nižší částku, než na kterou by měla zákonný nárok, když náklady na bydlení byly v tomto řízení uvažovány a když také další členové rodiny jsou povinni přispívat na bydlení z odpůrcem placeného výživného.

Soud prvního stupně uznal odpůrce povinným zaplatit náklady na bydlení rodiny i z důvodu § 454 o. z. Šlo totiž o podnikový byt, jehož uživatelem byl alespoň do 1. 7. 1965 odpůrce, který byl povinen platit úhradu za užívání bytu; tuto úhradu platila organizaci navrhovatelka z půjčky u zaměstnavatele. Avšak právní vztah z odpovědnosti za neoprávněný majetkový prospěch mezi účastníky nebyl již vzhledem k tomu, že odpůrce přispíval na náklady bydlení celé rodiny, že sám neužíval byt a že se od 1. 7. 1965 stala výlučnou užívatelkou bytu i s celým zařízením navrhovatelka. Jestliže odpůrce přispíval v rámci výživného na bydlení celé rodiny a jestliže navrhovatelka byla povinna z vyplacených částek na výživné hradit též potřeby bydlení celé rodiny, nelze přece na odpůrci požadovat další plnění z důvodu neoprávněného majetkového prospěchu.